

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
และ
ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดใหญ่
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ปันฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและ ของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

ภูมิปัญญาไทย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจ และ ศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้ เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

กองการศึกษา เทศบาลตำบลตลาดใหญ่ ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูล ด้านศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้ สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
บทที่ ๒ ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลตลาดใหญ่	๖
บทที่ ๓ ฐานข้อมูลด้านศาสนา	๗
บทที่ ๔ ประเพณีท้องถิ่น	๙
บทที่ ๕ ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๐

บทที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

๑.๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรองร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหมตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก เล่มที่ ๒๓ ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ตีพิมพ์ มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถ คิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญห การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตน์ บัณฑิต (๒๕๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลาย ทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมา ตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมา

๑.๓ ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคม

ภายนอก

๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ท้าที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๑.๔ ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
 ๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
 ๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
 ๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
 ๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
 ๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
 ๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
- ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

๑.๕ การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง/การประมง/การปศุสัตว์/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน, เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา เป็นต้น
๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น
๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำยาของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแด) เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ , การทำแนวปะการังเทียม , การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม , นาฏศิลป์,ดนตรี,ทัศนศิลป์,คีตศิลป์,การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว,ลำตัด,ลิเก,หมอลำ,โนรา เป็นต้น

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ ,ตำรา ,ตำรับอาหาร , งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่างๆ เป็นต้น

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๑.๖ ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก เล่มที่ ๒๓ จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทยออกเป็น ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ๔ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในภาวะการณ์ต่างๆได้

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผลเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น

๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิต ของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ

๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานของ องค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำ สอนทางศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อ บุคคลและสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๒

ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลตลาดใหญ่

เทศบาลตำบลตลาดใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอต๋อยสะเก็ดห่างจากที่ว่าการอำเภอต๋อยสะเก็ดประมาณ ๗.๔ กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๑๐๑๔ (ถนนต๋อยสะเก็ด - บ่อสร้าง) มีพื้นที่ประมาณ ๔,๐๕๖.๒๔ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลสง่าบ้าน
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลแม่ฮ้อยเงิน
ทิศใต้	ติดกับ	ตำบลแม่คือ ตำบลแม่ปูคา
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลสำราญราษฎร์

เทศบาลตำบลตลาดใหญ่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ก๊ะเหนือ
- หมู่ที่ ๒ บ้านแม่ก๊ะตลาด
- หมู่ที่ ๓ บ้านแม่ก๊ะใต้
- หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องใต้
- หมู่ที่ ๕ บ้านแม่จ้องเหนือ

ชุมชนในเขตพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นสังคมชนบทที่มีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย ประชาชนมีความใกล้ชิดมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในประเพณีและกิจกรรมของชุมชน โดยมีพุทธศาสนาเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งในตำบลมีศาสนสถานที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนา จำนวน ๖ แห่งได้แก่

๑. วัดศรีขยาราม	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑
๒. วัดพรหมจริยาราม	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒
๓. วัดศรีดอนตู	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓
๔. วัดสุนทรศิริ	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔
๕. วัดมหาวนาภิมุข	ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕
- โบสถ์ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ โบสถ์คริสต์จักร

บทที่ ๓
ฐานข้อมูลด้านศาสนา

๒.๑ วัดในเขตเทศบาลตำบลลาดใหญ่

๒.๑.๑ วัดศรีขยาราม (วัดแม่กะเหนื่อ) หมู่ที่ ๑

๒.๑.๒ วัดพรหมจริยาราม (วัดแม่กะตลาด) หมู่ที่ ๒

๒.๑.๓ วัดศรีดอนตู (วัดจอง) หมู่ที่ ๒

๒.๑.๔ วัดสุนทรศิริ (วัดแม่กะใต้) หมู่ที่ ๓

๒.๑.๕ วัดมหาวนาราม (วัดแม่จ้อง) หมู่ที่ ๔

๒.๑.๖ โบสถ์คริสต์จักร หมู่ที่ ๕

บทที่ ๔ ประเพณีท้องถิ่น

๑.๔ กิจกรรมการจัดงานวันสำคัญและประเพณีในท้องถิ่น มีดังนี้

- ๑.๔.๑ วันเข้าพรรษา
- ๑.๔.๒ วันวิสาขบูชา
- ๑.๔.๓ วันสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง)
- ๑.๔.๔ วันลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง)
- ๑.๔.๕ ประเพณีสลากภัต (ถวายสลาก)
- ๑.๔.๖ ประเพณีปอยหลวง (งานปอยหลวง)
- ๑.๔.๗ ประเพณีสืบทอดแม่ครัว

บทที่ ๕

ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรม

หมู่ที่ ๓ บ้านแม่กะใต้

ด้านเกษตรกรรม โคกหนองนาบ้านสุมาลีพอเพียง

ปราชญ์ชาวบ้าน นางสุมาลี สุกันธา

ที่อยู่ติดต่อ ๑๑๙ หมู่ ๓ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๕- ๖๙๘๓๔๔๐

หมู่ที่ ๕ บ้านแม่จ้องเหนือ

ด้านเกษตรกรรม สวนลาวดุดาว (การเกษตรแบบผสมผสาน)

ปราชญ์ชาวบ้าน นางมุกดา พรหมวงศ์ (ครอบครัวพรหมวงศ์)

ที่อยู่ติดต่อ ๑๓ หมู่ ๕ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๕- ๖๙๘๓๔๔๐

หมู่ที่ ๕ บ้านแม่จ้องเหนือ

ด้านเกษตรกรรม อักเหือน เกษตรมีสุข ข้าวแก้ว ข้าวดำ บนแปลงอินทรีย์

ปราชญ์ชาวบ้าน นายเชิงชาญ โนจา

ที่อยู่ติดต่อ หมู่ ๕ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

email: thehomeschooldoisaket@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑ - ๙๘๐๘๐๖๙

ด้านหักถกรรม

หมู่ที่ ๒ บ้านแม่กะตลาด

ด้านหัตถกรรม งานจักสาน

ปราชญ์ชาวบ้าน นายสว่าง สุวรรณบุตร

ที่อยู่ติดต่อ ๔๗/๒ หมู่ ๒ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

หมู่ที่ ๒ บ้านแม่กะตลาด

ด้านหัตถกรรม การเย็บผ้า

ปราชญ์ชาวบ้าน นางกุสุมา ทองใบ

ที่อยู่ติดต่อ ๗๒/๒ หมู่ ๒ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๖๖๐๗๔๔๓

หมู่ที่ ๕ บ้านแม่จ้องเหนือ

ด้านหัตถกรรม โคมล้านนา

ปราชญ์ชาวบ้าน นางมุกดา พรหมวงศ์

ที่อยู่ติดต่อ ๑๓ หมู่ ๕ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๕-๗๐๖๓๔๘๒

ด้านอุตสาหกรรม

หมู่ที่ ๒ บ้านแม่กะตลาด

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแกะสลัก

ปราชญ์ชาวบ้าน นางสาวอภัสรา ทองอาญา

ที่อยู่ติดต่อ ๔๔ หมู่ ๒ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องใต้

อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแกะสลัก

ปราชญ์ชาวบ้าน นางยุพิน ยอดกันทา

ที่อยู่ติดต่อ ๑๙๔ หมู่ ๔ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐ - ๗๕๓๓๘๐๔

ด้านการแพทย์ไทย

หมู่ที่ ๒ บ้านแม่กะตลาด

แพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

ปราชญ์ชาวบ้าน กิตติมา นวดเพื่อสุขภาพ

ที่อยู่ติดต่อ ๒๗๕ หมู่ ๒ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๕ - ๗๗๑๙๓๔๕

หมู่ที่ ๓ บ้านแม่กะใต้

แพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

ปราชญ์ชาวบ้าน นางโนรี วงศ์ชัย

ที่อยู่ติดต่อ ๒/๗ หมู่ ๓ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๖๓๒๐๐๖๔

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องเหนือ

แพทย์แผนไทย นวดฝ่าเท้า ลูกประคบ นวดตัว

ปราชญ์ชาวบ้าน นางกานต์ ยอดคำแปง

ที่อยู่ติดต่อ ๑๗๗ หมู่ ๔ ซอย ๘ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องเหนือ

แพทย์แผนไทย การนวดไทย

ปราชญ์ชาวบ้าน นางกชพรรณ ยอดคำแปง

ที่อยู่ติดต่อ ๑๘๓ หมู่ ๔ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙ - ๑๓๕๖๓๐๖

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องใต้

พิธีสืบชะตาลำน้ำแม่จ้อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนบ้านแม่จ้องใต้ หมู่ ๔ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีการสืบชะตาแม่น้ำเป็นการแสดงความเคารพและศรัทธาต่อสายน้ำ เชื่อว่าจะช่วยต่ออายุแม่น้ำ สร้างความเป็นสิริมงคลให้แก่ชุมชน และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญอุทิศส่วนกุศล และการทำแนวทางรักษาความสะอาดลำน้ำ

ด้านศิลปกรรม

หมู่ที่ ๑ บ้านแม่กะเหนื่อ

ศิลปกรรม ประติมากรรมการปั้น

ปราชญ์ชาวบ้าน นายนพรัตน์ พิณไชย

ที่อยู่ติดต่อ ๔๑ หมู่ ๑ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๕๖๐๒๙๖๒

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องใต้

ศิลปกรรม ประติมากรรมการปั้น

ปราชญ์ชาวบ้าน สล่าอาร์ม คนปั้นศิลป์ สล่าล้านนา

ที่อยู่ติดต่อ ๒๑๙ หมู่ ๔ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๑-๘๕๙๓๙๔๕

หมู่ ๓ บ้านแม่กะใต้

นาฏศิลป์ และดนตรี การฟ้อนรำ ฟ้อนดาบ ตีกลองสะบัดชัย

ปราชญ์ชาวบ้าน นางสุมาลี สุกันธา

ที่อยู่ติดต่อ ๑๑๙ หมู่ ๓ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๓๖๖๖๓๓

ด้านภาษาและวรรณกรรม

หมู่ที่ ๓ บ้านแม่กะใต้

ด้านภาษาและวรรณกรรม ช่างซอ

ปราชญ์ชาวบ้าน เดือนฉาย ดอยสะเก็ด (บัวเกียง เสียงทอง)

ที่อยู่ติดต่อ ๔๘/๒ ซอย ๒ หมู่ ๓ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๖-๘๓๙๔๕๗๕

หมู่ที่ 5 บ้านแม่จ้องเหนือ

ด้านภาษาและวรรณกรรม การเขียนเรื่องสั้น - ยาว แต่งกลอน

ปราชญ์ชาวบ้าน นางรุ่งอาภา ไชยธา

ที่อยู่ติดต่อ 41 หมู่ 5 ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ 081 - 5942714

ด้านอื่นๆ

หมู่ที่ ๑ บ้านแม่กะเหนื่อ

การแปรรูปอาหาร พริก لابlungมา

ปราชญ์ชาวบ้าน นางพิมพ์ปา จักรแก้ว

ที่อยู่ติดต่อ ๑๖ หมู่ ๑ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๙๕๑๓๙๔๕

หมู่ที่ ๑ บ้านแม่กะเหนื่อ

อาหารพื้นเมือง ขนมแตงไทยและขนมจ็อก

ปราชญ์ชาวบ้าน นางสาวศศิกานต์ ศรีพวงใจ

ที่อยู่ติดต่อ ๔๔/๑ หมู่ ๑ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๓ - ๑๕๔๗๑๖๗

หมู่ที่ ๓ บ้านแม่กะใต้

การแปรรูปอาหาร จิ้นหมูเกลือ

ปราชญ์ชาวบ้าน นายธเนศ คำรินทร์

ที่อยู่ติดต่อ ๑๖๑ หมู่ ๓ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒ - ๓๘๕๒๓๕๗

หมู่ที่ ๔ บ้านแม่จ้องใต้

ผลิตภัณฑ์สมุนไพร แชมพูสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ OTOP จากกลุ่มผู้สูงอายุบ้านแม่จ้องใต้
ปราชญ์ชาวบ้าน นางวรารณ อริยจักร์
ที่อยู่ติดต่อ ๒๖/๑ หมู่ ๔ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอต๋อยสะแก จังหวัดเชียงใหม่
เบอร์โทรศัพท์ ๐๕๓-๘๔๐๘๕๗

